

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar ve Postpartum Depresyon ile Emzirme Öz Yeterliliği Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi

Examining the Relationship Between Childhood Adverse Experiences and Postpartum Depression and Breastfeeding Self-Efficacy Using Structural Equation Modeling

Zeliha ÖZŞAHİN¹, Sinem GÜVEN SANTUR²

¹ İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ebelik Anabilim Dalı, Malatya
• zeliha.ozsahin@inonu.edu.tr • ORCID > 0000-0003-1906-9537

² İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Malatya
• ysinemguven@gmail.com • ORCID > 0000-0002-6448-6025

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 8 Mayıs / May 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 30 Haziran / June 2021

Yıl / Year: 2021 | Cilt – Volume: 6 | Sayı – Issue: 2 | Sayfa / Pages: 285-301

Atıf/Cite as: Özşahin, Z. ve Güven Santur, S. "Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar ve Postpartum Depresyon ile Emzirme Öz Yeterliliği Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi - Examining the Relationship Between Childhood Adverse Experiences and Postpartum Depression and Breastfeeding Self-Efficacy Using Structural Equation Modeling". Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi- Journal of Samsun Health Sciences 6(2), Ağustos 2021: 285-301. <https://doi.org/10.47115/jshs.934868>

Yazar Notu: Bu çalışma 1. Uluslararası Gülhane Anne Sütü ve Emzirme Kongresinde (18-20 Haziran 2021)sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu Yazar: Sinem GÜVEN SANTUR

Copyright © Published by Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi – Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Samsun, Turkey. All rights reserved.

ÇOCUKLUK ÇAĞI OLUMSUZ YAŞANTILAR VE POSTPARTUM DEPRESYON İLE EMZİRME ÖZ YETERLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN YAPISAL EŞİTLİK MODELİ İLE İNCELENMESİ

ÖZ:

Amaç: Bu araştırmada, çocukluk çağındaki olumsuz yaşantılar ve postpartum depresyon düzeyi ile emzirme öz yeterliliği arasındaki ilişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-Kesitsel nitelikte yapılan araştırmanın evrenini Türkiye'nin doğusunda bulunan bir kamu hastanesinde doğum yapan lohusalar oluşturmuştur. Power analizi yaptığımızda örneklem büyüklüğü %90 güven aralığı %95 evreni temsil gücüyle en az 250 lohusa olarak hesaplanmış ve araştırma gönüllü 266 lohusa ile tamamlanmıştır. Veriler, "Kişisel Tanıtım Formu", "Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği", "Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği" ve "Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği" ile toplanmıştır. İstatistiksel değerlendirmede; tanımlayıcı istatistiklerin (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, min-max) yanı sıra, Cronbach's alfa, açıklayıcı faktör analizi, pearson korelasyon analizi ve Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır.

Bulgular: Bu araştırmada katılımcıların %49.2'sinin en az bir tane çocukluk çağında olumsuz deneyimler yaşadığı, çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamasının $1,05 \pm 1,50$, Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamasının $6,05 \pm 6,01$, emzirme öz yeterliliği ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamasının ise $57,8 \pm 10,6$ olduğu belirlendi. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği ile Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği arasında pozitif ve Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği ile Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı ($r = .250^*$; $p = .000$; ve $r = -.303^*$; $p = .000$). Yapısal eşitlik modeline göre; Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar ve Edinburg Postpartum Depresyon Ölçeklerinden alınan puanların Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeğinden alınan puanın %10'unu açıkladığı belirlendi.

Sonuçlar ve Öneriler: Emzirme öz yeterliliğinin çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ve postpartum depresyondan etkilendiği, depresyonun emzirme öz yeterliliği üzerinde daha etkili bir değişken olduğu saptandı. Ayrıca çocukluk çağı olumsuz yaşantıların postpartum depresyon üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar; Postpartum depresyon; Emzirme öz yeterlilik; Yapısal eşitlik modeli

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD ADVERSE EXPERIENCES AND POSTPARTUM DEPRESSION AND BREASTFEEDING SELF-EFFICACY USING STRUCTURAL EQUATION MODELING

ABSTRACT:

Aim: In this study, it was aimed to examine the relationship between childhood negative experiences and postpartum depression and breastfeeding self-efficacy using Structural Equation Modeling.

Method: The universe of the descriptive-cross-sectional research was composed of puerperant women who gave birth in 2020 in a public hospital located in the east of Turkey. When we performed power analysis, the sample size was calculated as 90 % and the confidence interval of 95% representing the population as at least 250 puerperant women, and the study was completed with 266 puerperant women. The data were collected using "Personal Information Form", "Adverse Childhood Experiences Scale", "Edinburgh Postpartum Depression Scale" and "Breastfeeding Self-Efficacy Scale". In statistical evaluation; In addition to descriptive statistics (number, percentage, mean, standard deviation, min max), Cronbach's alpha, explanatory factor analysis, pearson correlation analysis and Structural Equation Model were used.

Results: In this study, 49.2% of the participants had at least one negative childhood experiences, the total average score they got from the childhood negative experiences scale was 1.05 ± 1.50 , the total score average they got from the Edinburgh Postpartum Depression Scale was 6.05 ± 6.01 , and the total average score they got from The Breastfeeding Self-Efficacy Scale. However, it was found to be 57.8 ± 10.6 . A statistically significant positive correlation was found between The Adverse Childhood Experiences Scale and The Edinburgh Postpartum Depression Scale, and negative relationship between The Edinburgh Postpartum Depression Scale and The Breastfeeding Self-Efficacy Scale ($r = -.250^*$; $p = .000$; $r = -.303^*$; $p = .000$). According to the structural equation model; It was determined that the scores obtained from Adverse Childhood Experiences and The Edinburgh Postpartum Depression Scales explained 10% of the score obtained from the breastfeeding self-efficacy scale.

Conclusions and Suggestions: It was found that breastfeeding self-efficacy was affected by childhood negative experiences and postpartum depression, and depression was a more effective variable on breastfeeding self-efficacy. In addition, it has been determined that adverse childhood experiences have a significant effect on postpartum depression.

Keywords: *Adverse childhood experiences; Postpartum depression; Breastfeeding self-efficacy; Structural equation model*

GİRİŞ

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar (ÇÇOY) çocuklukta meydana gelen travmatik, duygusal bozukluklarla ilişkili yaşam olaylarıdır (Özşahin, 2020). ÇÇOY; şiddet, ihmal, istismar, akıl sağlığı veya madde kullanım sorunları olan ebeveynlere sahip olma, ebeveyn kaybı ve geçim problemi olan bir ailede büyümeyi içine alan yaşantılardır (CDC, 2019). Araştırmalar ÇÇOY'ın çocukların davranışsal, duygusal ve bilişsel gelişimi üzerinde uzun vadeli zararlı etkisi olduğunu göstermektedir (Arias, 2004; Campbell ve ark., 2016; Racine ve ark., 2021). Bu zararlı etkinin, erken yaşam döneminde sağlıksız bir ortamda büyümenin yanı sıra, beyin anatomisi ve işleyişindeki gerçek değişikliklerden kaynaklandığı belirtilmektedir. Bu değişiklikler, yaşam boyu sağlıksız davranışlarının yanı sıra psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Strine, 2012). Ebeveyn olmak bu bireylerde daha fazla anksiyete ve ruhsal sorunlara neden olur (Choi ve ark., 2017). Bu bağlamda ÇÇOY deneyimleyen kişiler için ebeveynlik zor bir görev olabilir (Güneş, 2019). Postpartum depresyon (PPD); kadınların %34'ünü etkileyen tipik olarak doğum sonrası ilk haftalarda veya aylarda ortaya çıkan ve bir yıl veya daha uzun süre devam edebilen tüm depresif bozukluklar için kullanılan bir kavramdır (DSÖ, 2017). Postpartum depresyon bebek sahibi olmakla birlikte sosyal, psikolojik ve hormonal değişikliklerle ilişkilendirildiği için (Mehta & Sheth, 2006), ÇÇOY'ın postpartum depresyonu artırıcı bir etkisi olduğu düşünülmektedir (DSÖ, 2017). Üstelik deneyimlenen ÇÇOY sayısı arttıkça PPD şiddeti de artmaktadır (Perry ve ark., 2020; Racine 2021).

Anne sütünün bebeklerin yaşam süresini ve kalitesini arttırdığı, sağlıklı yaşamın temellerini attığı ve erişkin dönem hastalıklarını da engellediği pek çok çalışmada gösterilmiştir (APA, 1997; Gür, 2007; İnce, 2017). Doğum sonu dönemde depresyona yatkınlıkta artış ile ilişkili olarak emzirme öz yeterliği skorlarında düşüş gözlenmekte ve doğum sonu dönemde emzirme davranışları istenilen başarı düzeyinde ulaşamamaktadır (Minamida ve ark., 2020). ÇÇOY'ı olan bireyler diğer bireylere göre daha fazla anksiyete ve özgüven eksikliği yaşamaktadır (Racine ve ark., 2018). Aynı zamanda ÇÇOY deneyimleyen bireylerin çocuklarını ihmal etme davranışı olabileceği (Banyard ve ark., 2003; Moehler ve ark., 2007; Roberts ve ark., 2004; Schuetz & Eiden, 2005) için postpartum dönemde lohusaların emzirme öz yeterliliğinin sorgulanması önemlidir (Nilsson ve ark., 2020). Emzirme öz yeterliliği annenin emzirmeye ilişkin kendini yeterli hissetmesi olarak tanımlanmaktadır (Dunn ve ark., 2006; Mclearn ve ark., 2006; Seimyr ve ark., 2004;). Anksiyete ve kötü ruh hali emzirme öz yeterliliğini düşüren bir faktördür (Corby ve ark., 2019).

Aynı zamanda emzirme ÇÇÖY travma etkisini de azaltan koruyucu bir faktördür (Abarca, 2019). Bu faktörlerin bilinmesi ve tanınması, anne sağlığı hizmeti sağlayıcılarının kadınları ve ailelerini daha iyi desteklemesine yardımcı olabilir. Doğum sonrası kadınlarda risk faktörlerinin ve / veya psikolojik sıkıntıların farkına varılamaması, kadın, çocuğu (çocukları) ve ailesi için yıkıcı ve trajik sonuçlar doğurabilir (DSÖ, 2017). Bu nedenle bu çalışmada ÇÇÖY ve postpartum depresyonun ile emzirme öz yeterliliği arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Türkiye’de ÇÇÖY’ün postpartum süreci etkileyip etkilemediğine dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı, kesitsel olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye’nin doğusunda bulunan bir kamu hastanesinde doğum yapan lohusalar oluşturmuştur. Power analizi yaptığımızda örneklem büyüklüğü %90 güven aralığı ve %95 evreni temsil gücüyle en az 250 lohusa olarak hesaplandı. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve alınma kriterlerini sağlayan lohusalar olasılıksız rastlantısal örnekleme yöntemi ile ilgili evrenden seçilmiştir. Çalışma verileri dünya genelinde Covid-19 salgınının olması nedeni ile Google form aracılığıyla elde edilmiştir. Bu yöntem, kağıt israfını önleyerek maliyet ve zaman konusunda tasarruf sağlamıştır (Corby, 2019).

Araştırmaya alınma kriterleri

- ✓ Postpartum ilk 40 günde olmak,
- ✓ Okuma yazma bilmek,
- ✓ İnternet bağlantılı elektronik bir telefona sahip olmak,

Araştırmadan dışlanma kriterleri

- ✓ Formu eksik doldurmak.

Veri Toplama Araçları

Çalışma verileri “Kişisel Tanıtım Formu”, “Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği”, “Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği” ve “Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği” aracılığı ile elde edilmiştir.

Kişisel Tanıtım Formu: Literatür taramaları sonucunda (Özşahin ve ark., 2020; Sabiha & Çetişli, 2020; Taşpınar ve ark., 2021) araştırmacılar tarafından ha-

zırlanan kişisel tanıtım formunda; lohusaların sosyo-demografik özelliklerini belirleyecek sorulara ek olarak obstetrik özelliklerini de sorgulayan toplam 15 soru bulunmaktadır.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği: Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği 1998 yılında Felitti ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Felitti ve ark., 1998). Ölçeğin Türkçe uyarlaması Ulukal ve arkadaşları tarafından (2013) yapılmış olup, güvenilirlik ve geçerlilik testleri Gündüz ve arkadaşları tarafından (2018) yapılmıştır (Gündüz ve ark., 2018; Ulukal ve ark., 2013). Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (ÇÇÖYÖ) 10 maddeden oluşan bir ölçek olup, on sekiz yaş öncesi olumsuz yaşantıları “Evet”- “Hayır” biçiminde araştıran bir envanterdir. Sorular sadece evet seçeneği içermektedir, ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 ve en yüksek puan 10’dur. Kesme değeri bulunmamaktadır. Gündüz’ün yapmış olduğu güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasında Cronbach alfa değeri 0.742 (Gündüz ve ark., 2018), bu çalışmada ise 0.867 olarak bulunmuştur.

Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği: Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği 1987 yılında Cox ve arkadaşları tarafından kadınlarda doğum sonu depresyonu taramak amacıyla geliştirilmiştir (Cox ve ark., 1987). Ölçeğin Türkçe uyarlaması ve güvenilirlik geçerlilik testleri Engindeniz ve arkadaşları tarafından (Engindeniz ve ark., 1997) yapılmıştır. Ölçek postpartum dönemdeki depresyonu taramaya yöneliktir. Bireyin son yedi gün içindeki psikolojik durumunu değerlendiren 10 maddeden oluşan kendini değerlendirme ölçeğidir. Her madde 0-3 olarak derecelendirilmiş (“Evet, her zaman”, “Evet, çoğu zaman”, “Hayır, çok sık değil”, “Hayır, hiçbir zaman”) dördümlük likert skalasına sahiptir. Toplam puan 0-30 arasında olabilmektedir. Değerlendirme yaparken 1., 2., ve 4. maddeler 0, 1, 2, 3 olarak, 3., 5., 6., 7., 8., 9., ve 10. Maddeler ise 3, 2, 1, 0 yani ters olarak puanlanmaktadır. Toplam puanın yüksekliği depresyonun şiddetini gösterir. Kesme değeri 12 ve cronbach alfa katsayısı 0.79 (Engindeniz ve ark., 1997), bu çalışmada ise 0.890 olarak bulunmuştur.

Emzirme Öz- Yeterlilik Ölçeği: Annelerin emzirme öz-yeterlilik düzeylerini değerlendirmek amacıyla, Dennis ve Faux tarafından geliştirilen (Dennis ve Faux, 1999), ilk formu 33 maddelik olan ölçeğin; 2003 yılında 14 maddelik kısa formu geliştirilmiştir (Dennis, 2003). Emzirme Öz- Yeterlilik Ölçeği’nin kısa formunun güvenilirlik ve geçerlilik testleri Tokat ve arkadaşları tarafından (2010) yapılmıştır. Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği 14 maddeden oluşan beşli likert skolasına sahiptir. Ölçekten en yüksek 70, en düşük alınabilecek puan 14’dür. Kesme noktası olmayan ölçekte, puanın artması yüksek emzirme-öz yeterliliği olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Cronbach’s alfa katsayısı 0.86 (Tokat ve ark., 2009), bu çalışmada ise 0.930 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler Google form aracılığı ile araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Lohusalara mobil ağ sistemi ile ayrı ayrı ulaşılmış ve Google form yöntemi kullanılarak ölçek soruları öncesinde bilgilendirilmiş onam formu onaylatılmıştır. Yine Google form yöntemi kullanılarak veri toplama formları katılımcılara WhatsApp aracılığı ile gönderilmiş ve gelen cevaplar dijital olarak arşivlenmiştir. Bu formun doldurulması yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür.

Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı Değişken: Emzirme Öz- Yeterlilik Ölçeği

Bağımsız Değişken: Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği

İstatistiksel Analiz

Yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen veri setine ilk olarak SPSS 25 (Statistical Program in Social Sciences) programı ile güvenilirlik analizi ve açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bağımsız değişkenler (faktör alt boyutları) arasında ilişki olmadığından emin olmak için ise Variance Inflation Factor (VIF) Analizi yapılmıştır. Bağımlı değişken olan Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği'nden alınan toplam puanlara göre bağımsız değişkenler olan Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon ölçekleri VIF değerleri 10 sınırını aşmamıştır. Buna göre bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı mevcut değildir (Albayrak, 2005). Ayrıca tüm ölçeklerde (ÇÇÖYÖ, EPDÖ, EÖYÖ) Cronbach α değerlerinin istenilen aralıkta olduğu (Alpar, 2020) hesaplanmıştır. Son olarak AMOS 23 paket programı ile değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisini ortaya çıkarabilmek için Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) kurulmuş modelin uyum iyiliği ve test değerleri yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Ayrıca istatistiksel değerlendirmede; yüzdelik dağılım, aritmetik ortalama ve standart sapma kullanılmıştır.

Çok Değişkenli Normal Dağılım

Araştırmaya 266 katılımcı alınmış ve bu katılımcılardan 16'sı Mahalanobis Uzaklığı sonucuna bağlı olarak elde edilen $p < 0.01$ değerinin altında kaldığı (Batmaz ve ark., 2020) için elenmiş ve 250 tane anket formu ile analiz gerçekleştirilmiştir. Verilerin çok değişkenli normal dağılım kontrolü AMOS programında yer alan "Observations farthest from the centroid (Mahalanobis Distance) Menüsü" ile kontrol edilmiştir. Modele ait çarpıklık değerinin 1.537 olduğu hesaplanmış olup

8'den küçük olduğu için çok değişkenli normal dağılım sağlanmıştır (İnceoğlu, 2018).

Etik Düzenlemeler

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Karar No: 2020/1363) onay alınmıştır. Çalışmanın yapıldığı kamu hastanesinden yazılı izin alınmıştır. Ayrıca katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve gönüllü olan lohusalar çalışmaya dahil edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan postpartum dönemdeki kadınların sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Lohusaların %49.2'sinin en az bir tane ÇÇOY yaşadığı, yaş ortalamasının 30.16 ± 5.2 olduğu ve %37.2'inin ortaokul mezunu, %68.8'inin orta düzeyde gelire sahip olduğu, %82.8'inin çalışmadığı ve %80'inin çekirdek aileye sahip olduğu saptanmıştır. Kadınların %81.6'sının doğumda problem yaşamadıkları, gebelik sayısının ortalaması 2.92, yaşayan çocuk sayısı ortalamasının 2.48, doğum sonu gün ortalamasının 3.56 gün olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların bazı sosyodemografik ve obstetrik özellikleri (N=250)			
Değişken		n	%
ÇÇOY Sayısı			
	0	133	50.8
	1	55	22.0
	2	21	8.4
	3	20	8.0
	4 ve üzeri	21	10.8
Eğitim Düzeyi			
	Okur yazar	17	6.8
	İlkokul	54	21.6
	Ortaokul	93	37.2
	Lise	51	20.4
	Lisans ve Lisansüstü	35	14.0
Çalışma Durumu			
	Çalışmıyor	207	82.8
	Çalışıyor	43	17.2
Gelir Durumu			
	Düşük	65	26.0
	Orta	172	68.8
	Yüksek	13	5.2

Yaşanılan Yer			
	İl	143	57.2
	İlçe	64	25.6
	Köy-Kasaba	43	17.2
Aile Yapısı			
	Çekirdek	200	80.0
	Geleneksel	50	20.0
Bebegin cinsiyeti			
	Kız	115	46.0
	Erkek	135	54.0
Doğum şekli			
	Vajinal	129	51.6
	Sezaryen	121	48.4
Doğumda Problem Yaşama			
	Evet	46	18.4
	Hayır	204	81.6
Toplam		250	100
Yaş (yıl)		Ort±Ss 30.16±5.2	
Gebelik sayısı (ort) 30.16±5.		2.92	
Yaşayan Çocuk Sayısı (ort) 30.16±5.		2.48	
Doğum sonu kaçınıcı gün/hafta/ay 250		3.56	

ÇÇOYÖ; Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği

Tablo 2'de ölçeklerden alınabilecek minimum maksimum puanlar ile araştırmaya katılan kadınların ölçeklerden aldıkları minimum maksimum puanlar ve puan ortalamaları verilmiştir. Ölçeklerden alınabilecek minimum ve maksimum puanlar sırası ile 0-10 (ÇÇOYÖ), 0-30 (EPDÖ) ve 14-70 (EÖYÖ) şeklindedir. Katılımcıların almış olduğu puanların ortalaması sırası ile 1.05±1.50 (ÇÇOYÖ), 6.05±6.01 (EPDÖ) ve 57.8±10.6 (EÖYÖ) şeklindedir (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırmaya katılan lohusaların ölçeklerden aldıkları en düşük ve en yüksek puanlar ile puan ortalamalarının dağılımı

Değişkenler	X ±SS	Alınabilecek min/max puanlar	Alınan min/max puanlar
ÇÇOYÖ	1.05±1.50	0-10	0-6
EPDÖ	6.05±6.01	0-30	0-29
EÖYÖ	57.8±10.6	14-70	24-70

ÇÇOYÖ; Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, EPDÖ; Edinburg Postpartum Depresyon Ölçeği, EÖYÖ; Emzirme Öz-Yeterlilik

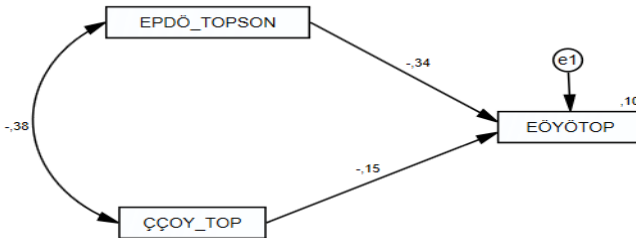
Tablo 3'te ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişki verilmiştir. ÇÇÖYÖ ile EÖYÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($r=.011$; $p=.858$). ÇÇÖYÖ ile EPDÖ pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=-.250^*$; $p=.000$). EPDÖ ile EÖYÖ arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=-.303^*$; $p=.000$).

Tablo 3. ÇÇÖYÖ, EPDÖ, EÖYÖ toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki			
Değişkenler		EÖYÖ	EPDÖ
ÇÇÖYÖ	r	.011	.250*
	p	.858	.000
EÖYÖ	r	-.303*	1
	p	.000	

ÇÇÖYÖ; Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, EPDÖ; Edinburg Postpartum depresyon Ölçeği, EÖYÖ; Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği

*Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

10 maddeden oluşan Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, 10 maddeden oluşan Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği bağımsız değişkenler ve 14 maddeden oluşan Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeğinin bağımlı değişken olduğu ölçekler arasındaki ilişkinin test edildiği Yapısal eşitlik modeli (YEM) kurularak yol analizi yapılmıştır. Yeni kurulan modelde; analiz sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeks değerleri χ^2 0.750 , χ^2/df 0.375, RMSEA 0.079, GFI 0.972, IFI 0.998 ve CFI 0.988 olarak bulunmuştur. Hesaplanan χ^2/df değeri 5'in altında olduğu için model anlamlı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur, IFI, CFI ve GFI değerlerine bakarsak model uyumu görülmektedir (IFI>0.90, CFI>0.90, GFI>0.90), Yani örneklem elde edilen verilerle temsil edilebilmektedir, RMSEA değerine bakarsak örneklem sayısının yeterli olduğu söylenir (RMSEA <0.08) (Gürbüz, 2019). YEM analizi için kurulan modele ait diyagram Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Yapısal Eşitlik Modeli Diyagramı

Tablo 4 incelendiğinde kurulan YEM’de bağımlı değişkenin ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını gösteren R² Açıklayıcılık Katsayısının; çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ve Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeklerinden alınan puanların emzirme öz yeterlilik ölçeğinden alınan puanın %10’unu açıkladığı hesaplanmıştır.

Kurulan modelde ÇÇOY bağımsız değişkeninde meydana gelecek 1 birimlik değişim emzirme öz yeterliliği ölçek puanı üzerinde negatif yönde 0.155 birimlik (β_1) azalmaya neden olmaktadır ($\beta_1=-0.155$, $p<0.05$, Tablo 4). Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçek toplam puanında meydana gelecek olan 1 birimlik (β_2) değişim emzirme öz yeterliliği ölçek puanı üzerinde negatif yönde 0.340 puanlık değişime neden olmaktadır ($\beta_1=-0.340$, $p<0.05$, Tablo 4).

Tablo 4. Ölçekler arasındaki ilişki katsayıları					
Ölçekler		β_1	β_2	p değeri	R ²
EÖYÖ	ÇÇOYÖ	-0.155	-1.074	0.011*	0.010
	EPDÖ	-0.340	-0.674	<0.001*	

ÇÇOYÖ; Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, EPDÖ; Edinburg Postpartum Depresyon Ölçeği, EÖYÖ;Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği

β_1 ; Standartlaştırılmamış regresyon katsayıları, β_2 ; standartlaştırılmış regresyon katsayıları, * $p<0,05$; regresyon katsayılarının anlamlılığı için t testi sonucu, R²; Açıklayıcılık Katsayısı

TARTIŞMA

Son yıllarda yapılan çalışmalar ÇÇOY’ının sağlık üzerinde birçok etkisi olduğunu belirtmektedir (Abarca, 2019; Appleton ve ark., 2019; Bellis ve ark., 2014; Campbell ve ark., 2016). Literatür incelendiğinde postpartum depresyon düzeyi ile emzirme arasındaki ilişkinin incelendiği birçok çalışmaya rastlanmıştır (Aksoy, 2016; Başer, 2018; Özkan ve ark., 2019). Bu çalışmada ise ÇÇOY ve postpartum depresyon ile emzirme öz yeterliliği arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçlar ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan annelerin %49.8’inin en az bir tane ÇÇOY, %10.8’inin ise 4 ve üzerinde ÇÇOY sayısı olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Yapılan çalışmalarda bu sayı farklılık göstermektedir. Appleton ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada kadınların %77’sinin en az bir, %34’ünün 4 ve üzeri (Appleton ve ark., 2019), Abarca ve arkadaşlarının astımlı gençler üzerinde yaptığı çalışmada %83’ünün en az bir, %22.4’ünün 4 ve üzeri (Abarca, 2019), Campbell ve arkadaşlarının yetişkinler üzerinde yapmış olduğu çalışmada katılımcıların %55.4’ünün en az bir tane, %13.7’si-

nin 4 ve üzeri ÇÇÖY deneyimlediği belirtilmiştir. ÇÇÖY sayısının, ABD'de kanser, diyabet ve kalp hastalığı gibi erken ölümlerin önde gelen nedenleri ile güçlü, doğrusal bir ilişki sergilediği gösterilmiştir (Campbell ve ark., 2016). Bu hastalıklarında, koruyucu ilişkilerin yokluğunda stres yanıt sisteminin uzun süreli aktivasyonu olarak tanımlanan toksik stresin varlığından kaynaklandığı belirtilmektedir (Goldstein ve ark., 2017). Bu nedenlerle elde edilen sonuç anne ve yenidoğan açısından küçümsenmeyecek kadar önemlidir.

Araştırmaya katılan lohusaların ÇÇÖYÖ toplam puan ortalamasının 1.05 ± 1.50 olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Benzer çalışmalara bakıldığında bu ortalamanın 2.8 ± 2.4 , 3.28 ± 2.76 , 1.8 ± 1.55 (Appleton ve ark., 2019; Benghu ve ark., 2019; Özşahin 2020), olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucu literatüre oranla daha düşük bulunmuştur. Araştırmaya katılan lohusaların EPDÖ puan ortalamalarının 6.05 ± 6.01 (Tablo 2) olduğu alınan en yüksek puanın ise 30 olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu ortalama lohusaların depresyon düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Türkiye'de lohusalar üzerinde yapılan çalışmalarda EPDÖ puan ortalamalarının 9.7 ± 5.6 , 7.10 ± 7.48 , 5.61 ± 4.51 (Çankaya 2017; Kumcağız ve ark., 2018; Özşahin 2020) gibi farklı değerlerde olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulgumuz literatürle uyumludur. Araştırmaya katılan lohusaların EÖYÖ puan ortalamasının 57.8 ± 10.6 olduğu ve emzirme öz yeterliliklerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Türkiye'de yapılan çalışmalarda emzirme öz-yeterlilik puan ortalamalarının 59.49 ± 8.46 , 58.92 ± 7.61 , 54.75 ± 10.59 (Yenal ve ark., 2013; Aslan 2016; Aydın 2019) gibi farklı değerlerde olduğu görülmektedir. Bu bulgu literatürle benzerlik göstermektedir. Bu sonuç araştırmaya katılan lohusaların yaşayan çocuk sayısının ortalama 2.47 (Tablo 1) olması ve bu konuda deneyimli olmaları ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya katılan lohusaların ÇÇÖYÖ ile EÖYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (Tablo 3). Fakat YEM analizinde elde edilen sonuç değerlendirildiğinde ÇÇÖY'in çok düşük de olsa emzirme öz yeterliliğini etkilediği belirlenmiştir (Şekil 1). Watson ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada çocukluk çağı olumsuz yaşantıların emzirmede güçlü bir etki olduğu, fakat emzirme süresini etkilemediği belirtilmiştir (Watson ve ark., 2021). Bu bulgumuz literatürle benzerlik göstermemektedir. Bu konu hakkında Türk toplumunda daha büyük bir örneklem üzerinde farklı çalışmalar yapılabilir.

Araştırmaya katılan lohusaların ÇÇÖY ile EPDÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu, ÇÇÖYÖ puan ortalaması arttıkça EPDÖ puan ortalamasının da arttığı saptanmıştır ($r=.250$; $p=.000$; Tablo 3). Kadınların yaşadığı ÇÇÖY kadınların zihinsel sağlığı üzerinde dolaylı olarak rol oynamaktadır (Arias, 2004). Bu nedenle ÇÇÖY sahip kadınlarda depresyon görülme olasılığı daha faz-

ladır (Banyard 2003), ÇÇOY maruziyet arttıkça depresyon daha da şiddetlenmektedir (Basile 2004). Bulgumuz literatürle benzerlik göstermektedir. Doğum sonu bakım hizmetlerinde çalışan sağlık profesyonellerinin bu konuda farkındalıkları arttırılmalı ve bakım verirken bu durumu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Araştırmaya katılan lohusaların EPDÖ ile EOYÖ puan ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki olduğu EPDÖ puan ortalaması arttıkça EOYÖ puan ortalamasının düştüğü saptanmıştır ($r=-.303$; $p=.000$; Tablo 3). Yapılan çalışmalarda depresyonun emzirme öz-yeterliliğini etkilediği belirlenmiştir (Aksoy 2016; Başer 2018; Özkan ve ark., 2019). Depresyon düzeyi yüksek olan kadınlar çocuklarını daha fazla ihmal etmekte (Banyard 2003) ve emzirmek istememektedir (Corby 2019; Özkan ve ark., 2019). Depresyonun lohusaların emzirme öz yeterliliğini düşürdüğü, anksiyete seviyesi yüksek olan kadınlarda emzirme davranışının olumsuz etkilendiği söylenebilir.

Kurulan YEM' de bağımlı değişkenin yani emzirme öz yeterlilik düzeyinin ne kadarının bağımsız değişkenler (çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ve postpartum depresyon) tarafından açıklandığı incelendiğinde; çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ve Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçekleri'nden alınan puanların, Emzirme Öz-Yeterliliği Ölçeği'nden alınan puanın %10'unu açıkladığı belirlenmiştir (Şekil 1). Ayrıca kurulan modelde ÇÇOY bağımsız değişkeninde meydana gelecek 1 birimlik değişim Emzirme Öz-Yeterliliği Ölçek Puanı üzerinde negatif yönde 0,155 birimlik (β_1) azalmaya, Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçek toplam puanında meydana gelecek olan 1 birimlik (β_2) değişim emzirme öz yeterliliği ölçek puanı üzerinde negatif yönde 0.340 birimlik azalmaya neden olmaktadır (Tablo 4). Bu bulgu lohusalardaki emzirme öz yeterliliğini azaltmada çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının ve postpartum depresyonunun etkili değişkenler olduğunu ve depresyonun emzirme öz yeterliliğini daha fazla azalttığı sonucuna varılmıştır. Literatürde emzirme öz yeterliliğinin ÇÇOY ve depresyon ile birlikte incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle elde edilen bulgunun ilgili literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocukluk çağındaki olumsuz yaşantılar ve postpartum depresyon düzeyi ile emzirme öz-yeterliliği arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile incelendiği bu araştırmada; emzirme öz-yeterliliğinin çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ve postpartum depresyondan etkilendiği, depresyonun emzirme öz-yeterliliği üzerinde daha etkili bir değişken olduğu saptandı. Ayrıca ÇÇOY'ın postpartum depresyon üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirlendi. Bu sonuçlar doğum sonu bakım hizmeti sunan sağlık profesyonellerinin, tüm lohusaların emzirme öz-yeterliliğini

sorgulaması ve etkileyen faktörlerin neler olduğunu araştırması ihtiyacını doğurmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da sınırlılıklar bulunmaktadır. Araştırmada Google formlar kullanıldığı için telefonlarında interneti olmayan ve mobil cihaz kullanmayı bilmeyen lohusaların çalışmaya dahil edilememesi, ayrıca araştırmanın tek merkezde yapılması bu araştırmanın sınırlılıklarıdır.

Teşekkür ve Açıklamalar

Çalışmamıza katılan lohusalara teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı

Çalışma Tasarımı: Zeliha Özşahin

Veri Toplama: Sinem Güven Santur, Zeliha Özşahin

Veri analizi ve yorumlama: Zeliha Özşahin

Yazı Taslağı: Sinem Güven Santur, Zeliha Özşahin

Makalenin son halinin onaylanması: Zeliha Özşahin

KAYNAKLAR

- Abarca, N. E., Garro, A. C., & Pearlman, D. N. (2019). Relationship Between Breastfeeding and Asthma Prevalence In Young Children Exposed To Adverse Childhood Experiences. *Journal of Asthma*, 56(2), 142-51.
- Adem, Güneş (2019). *Leave and Relax*, (Pp:24-25). 2nd Ed. İstanbul: Timaş Publishing.
- Aksoy, Y. E., Ünal, F., İnçke, G., ve ark., (2016). Postpartum Depresyonun Emzirme Üzerine Etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2016, 5.3: 90-6.
- Albayrak, A.S. (2005). Çoklu Doğrusal Bağlantı Halinde En Küçük Kareler Tekniğinin Alternatifi Yanlı Tahmin Teknikleri ve Bir Uygulama, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1):105-26.
- Alpar, R. (2020). *Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinde Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik*, 6. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara 2020;331-61

- American Academy of Pediatrics (1997). Work Group on Breastfeeding: Breastfeeding and The Use of Human Milk. *Pediatrics* 1997;100:1035-39. <https://doi.org/10.1542/Peds.100.6.1035>
- Appleton, A. A., Kiley, K., Holdsworth, E. A., & Schell, L. M. (2019). Social Support During Pregnancy Modifies The Association Between Maternal Adverse Childhood Experiences and Infant Birth Size. *Maternal and Child Health Journal*, 23(3), 408-15.
- Aslan, Y. (2016). *Annelerin Emzirme Öz-Yeterliliği ve Depresyon Riski İle İlişkisi* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Aydın, D., & Aba, Y.A. (2019). Annelerin Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri ile Emzirme Öz-Yeterlilik Algıları Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(1), 31-9.
- Banyard, V.L., Williams, L.M., Siegel, J.A. (2003). The Impact of Complex Trauma and Depression On Parenting: An Exploration of Mediating Risk and Protective Factors. *Child Maltreatment*. 2003; 8(4):334-49.
- Basile, K.C., Arias, I., Desai, S., & Thompson, M.P. (2004). The Differential Association of Intimate Partner Physical, Sexual, Psychological, and Stalking Violence and Posttraumatic Stress Symptoms In A Nationally Representative Sample of Women. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society For Traumatic Stress Studies*, 17(5), 413-21.
- Başer, D.A. (2018). *Postpartum Depresyon ile Emzirme Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. *Ankara Medical Journal*, 18(3), 276-85.
- Batmaz, H., Ulusoy, Y. & İnceoğlu, F. (2020). The Mediating Role of Digital Game Addiction In The Correlation Between Cyber Victimization and Cyber Bullying. *International Social Sciences Studies Journal*, Vol:6, Issue:73; pp:5093-108.
- Bellis, M.A., Hughes, K., Leckenby, N., Hardcastle, K. A., Perkins, C., & Lowey, H. (2015). Measuring Mortality and The Burden of Adult Disease Associated With Adverse Childhood Experiences In England: A National Survey. *Journal of Public Health*, 37(3).
- Campbell, J.A., Walker, R.J., & Egede, L.E. (2016). Associations Between Adverse Childhood Experiences, High-Risk Behaviors, and Morbidity In Adulthood. *American Journal of Preventive Medicine*, 50(3), 344-52.
- Choi, K.W., Sikkema, K.J., Vythilingum, B., Geerts, L., Faure, S.C., Watt, M. H., & Stein, D.J. (2017). Maternal Childhood Trauma, Postpartum Depression, and Infant Outcomes: Avoidant Affective Processing As A Potential Mechanism. *Journal of Affective Disorders*, 211, 107-15.
- Corby, K., Kane, D., & Dayus, D. (2017). Investigating Predictors of Prenatal Breastfeeding Self Efficacy. *Canadian Journal of Nursing Research*, 0844562119888363.
- Cox, J. L., Holden, J. M., & Sagovsky, R. (1987). Detection of postnatal depression: development of the 10-item Edinburgh Postnatal Depression Scale. *The British Journal of Psychiatry*, 150(6), 782-6.
- Dennis CL, Faux, S. Development and Psychometric Testing of the Breastfeeding SelfEfficacy Scale. *Res Nurs Health* 1999; 22(5): 399-409.
- Dennis CL. The Breastfeeding Self-Efficacy Scale: Psychometric Assessment of the Short Form. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs* 2003; 32(6): 734-44.
- Dunn, S., Davies, B., Mcclenary, L., Edwards, N., Gaboury, I. (2006). The Relationship Between Vulnerability Factors and Breastfeeding Outcome. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs* ; 35(1): 87-97.

- Engindeniz, A.N., Kuzey, L., Kültür S. (1997). Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği Türkçe Formu Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Bahar Sempozyumları 1. Kitabı. Psikiyatri Derneği Yayınları. Ankara - 1997. Ss: 51-2.
- Felitti VJ, Anda RF, Nordenberg D, Williamson DF, Spitz AM, Edwards V, Marks JS. Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction To Many of The Leading Causes of Death In Adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. American Journal of Preventive Medicine. 1998; 14(4):245-58.
- Goldstein, E., Athale, N., Sciolla, A. F., & Catz, S. L. (2017). Patient Preferences For Discussing Childhood Trauma In Primary Care. The Permanente Journal, 21.
- Gündüz, A., Yaşar, A.B., Gündoğmuş, İ., Savran, C., & Konuk, E. (2018). Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 19(1), 68-75.
- Gür, E. (2007). Anne Sütü ile Beslenme. Türk Ped Arş;42:11-5.
- Gürbüz, S. (2019). AMOS ile Yapısal Eşitlik Modellemesi, 1, Baskı, Seçkin Yayıncılık, 33-44,
- <https://www.cdc.gov/violenceprevention/aces/index.html> (2019) Erişim tarihi: 14.04.2021
- İnce, O.T., Aktaş, G., Aktepe, N., & Aydın, A. (2017). Annelerin Emzirme Öz Yeterlilikleri ve Emzirme Başarılarını Etkileyen Özelliklerin Değerlendirilmesi. İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi, 7(3), 183-90.
- İnceoğlu, F. (2018). "Doğrulamalı Faktör Analizinde Yarışan Modeller ve Klinik Bir Uygulaması", İnönü Üniversitesi Doktora Tezi, 10:32.
- Kumcağız, H., Orak, O.S., & Şahin, C. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamada Algılanan Anne Baba Tutumları ve Boyun Eğici Davranışlar. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(2), 389-99.
- Mehta, A., Sheth, S. (2006). Postpartum Depression: How To Recognize and Treat This Common Condition. Medscape Psychiatry & Mental Health;11(1).
- Minamida, T., Iseki, A., Sakai, H., Imura, M., Okano, T., Tanii, H. (2020). Do Postpartum Anxiety and Breastfeeding Self-Efficacy and Bonding At Early Postpartum Predict Postpartum Depression and The Breastfeeding Method? Infant Ment Health J. (2020) Sep;41(5):662-76.
- Özdamar, K. (2016). Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi IBM SPSS, IBM SPSS AMOS ve MINITAB Uygulamalı, 1. Baskı, Eskişehir, Nisan Kitabevi;161-89.
- Özkan, S.A., Bozkurt, A.M., Korkmaz, B., Yılmaz, G., & Küçükkelepçe, D.Ş. (2019). Postpartum Birinci Ayda Depresyon Ve Emzirme Özyeterliliği Arasındaki İlişki. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 6(1), 28-35.
- Özşahin, Z., Akça, E., Gökbulut, N. (2020). Postpartum Depresyon Düzeyi İle Maternal Bağlanma Arasındaki İlişki. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 8 (3) , 715-24 .
- Özşahin, Z. (2020). The Effects of Adverse Childhood Experiences On Pregnancy-Related Anxiety and Acceptance of Motherhood Role. African Health Sciences, 20(3), 1217-28.
- Perry, A., Gordon-Smith, K., Di Florio, A., Fraser, C., Craddock, N., Jones, L., & Jones, I. (2020). Adverse Childhood Experiences and Postpartum Depression In Bipolar Disorder. Journal of Affective Disorders, 263, 661-66.
- Racine, N., Devoreaux, C., Cooke, J.E., Eirich, R., Zhu, J., & Madigan, S. (2021). Negative Childhood Experiences and Maternal Anxiety and Depression: A Meta-Analysis. BMC Psychiatry, 21 (1), 28.

- Racine, N., Plamondon, A., Madigan, S., McDonald, S., & Tough, S. (2018). Maternal Adverse Childhood Experiences and Infant Development. *Pediatrics*, 141(4).
- Roberts, R., O'Connor, T., Dunn, J., Golding, J. (2004). The Effects of Child Sexual Abuse In Later Family Life; Mental Health, Parenting and Adjustment of Offspring. *Child Abuse & Neglect*. 28(5):525-545. [Pubmed: 15159068] Sample. *Violence Against Women* 19, 503-17.
- Schuetz, P., Eiden, R.D. (2005). The Relationship Between Sexual Abuse During Childhood and Parenting Outcomes: Modeling Direct and Indirect Pathways. *Child Abuse & Neglect*. 2005; 29:645-59.
- Seimyr, L., Edhborg, M., Lundh, W., Sjögren, B. (2004). In The Shadow of Maternal Depressed Mood: Experiences of Parenthood During The First Year After Childbirth. *J Psychosom Obstet Gynaecol*; 25(1): 23-34.
- Strine, T.W., Edwards, V.J., Dube, S.R., Wagenfeld, M., Dhingra, S., Prehn, AW. Et Al. (2012). The Mediating Sex-Specific Effect of Psychological Distress On The Relationship Between Adverse Childhood Experiences and Current Smoking Among Adults. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*; 7(30).
- Taşpınar, A., Sarıkaya Karabudak, S., Çoban, A., Adana, F. (2021). Gebelikte Aile İçi Şiddete Maruz Kalmanın Postpartum Depresyon ve Maternal Bağlanmaya Etkisi. *ADYÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*; 7(1): 94-102.
- Tokat, M.A. (2009). Doktora Tezi; "Antenatal Dönemde Verilen Eğitimin Emzirme Öz Yeterlilik Algısına ve Emzirme Başarısına Etkisi" Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. İzmir.
- Watson, C., Wei, J., Varnado, N., Rios, N., Flanagan, T., Alabaster, A., & Young-Wolff, K. C. (2021). Adverse Childhood Experiences and Early and Continued Breastfeeding: Findings From an Integrated Health Care Delivery System. *Journal of Women's Health*, 30(3), 367-76.
- World Health Organization. Child Maltreatment Factsheet. Media Center; Sep, (2017). <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/> Erişim: 06.05.2021
- Yenal, K., Tokat, M. A., Ozan, Y. D., Çeçe, Ö, & Abalın, F. B. (2013). Annelerin Emzirme Öz-Yeterlilik Algıları ile Emzirme Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10(2), 14-19.

